

Robbie Robertson

Dansen met het lot

Robbie Robertson heeft een vol muzikaal leven geleid. Hij begeleidde Bob Dylan op een historisch moment toen deze overstapte op elektrisch gitaar en speelde zijn kenmerkende hoekige licks in The Band. Zijn spel is onderdeel geworden van het DNA van Amerikaanse rock. We spraken met Robertson over zijn met brons beklede Strat uit 1954 die hij gebruikte op de avond dat Dylan, Clapton en Muddy Waters vijf uur lang met hem op het podium stonden - naast Joni Mitchell, Neil Young, Dr John, Van Morrison en vrijwel alle andere rockmuzikanten die er toe deden in de jaren zeventig: de legendarische Last Waltz. tekst Jamie Dickson foto's gitaar Joby Sessions

Op 25 november 1976, traden Robbie Robertson en The Band op in de Winterland Ballroom in San Francisco en besloten - en bekroonden - daarmee een tijdperk. Het optreden was het laatste in een reeks shows die de band vele duizenden kilometers had doen afleggen. Robertson speelde gitaar in 1965 toen woedende fans het podium bestormde omdat hun held Bob Dylan het gewaagd had een elektrische gitaar om te hangen. Als kernlid van The Band nam hij een legendarisch debuutalbum op in The Big Pink, een huis in New York, en speelde op Woodstock in 1969.

Robertson is een bondige maar gevoelvolle gitarist die een groot deel van zijn carrière lang de voorkeur gaf aan Teles, maar later zijn ideale combinatie vond in de vorm van een Strat uit 1954 en een tweed Twin. We spraken met hem over de rol van zijn gitaar in dat monumentale laatste, door Martin Scorsese gefilmde optreden, de recente herschepping van

zijn Strat door Fender Custom Shop Master Builder Todd Krause, en Robertsons herinneringen aan de grootste live show van de jaren zeventig.

Laten we beginnen met de bronzen Strat: hoe kwam je daaraan?

“Ik kocht die gitaar bij Norm's Rare Guitars in Los Angeles. Norman Harris had altijd spectaculaire gitaren. Deze Strat had hij speciaal voor me meegenomen. Hij was van oorsprong rood, wat ongebruikelijk is omdat hij uit 1954 is. Het serienummer is 0234. Hoe dan ook, Norm bracht me een stel gitaren om uit te proberen. Er zat ook een Telecaster met een V-hals tussen. Heel mooi. Ik speelde al jaren op Telecasters omdat ze niet zo zwaar waren; na een lang optreden had je geen last van je schouders. Die Telecaster beviel me wel.

“Toen gaf hij me de Stratocaster aan. Ik had wel eens op een Strat gespeeld, maar vond het nooit prettig dat hij helemaal vals werd als je een snaar brak, vanwege de vibrato. Hij ontstemt sowieso al mak-

kelijk vanwege die vibrato. Maar die Strat had iets bijzonders. De hals, de balans. En toen ik hem inplugde, de sound. Ik was er weg van. Ik zei: ‘Ik neem de Strat en laat de Tele aan Bob Dylan zien, want die lijkt me iets voor hem.’

“We waren bezig een tour te plannen voor het begin van 1974 met Bob Dylan en The Band. Bob kocht de Tele en gebruikte hem voor de hele tour, en ik de Strat. Daarna speelde ik vrijwel altijd op die Strat, zo goed was die.”

Wanneer kreeg de gitaar zijn bronzen afwerking?

“We besloten in 1976 om het Last Waltz concert te doen, omdat er een paar dingen bij elkaar kwamen. Het einde van een tijdperk, het einde van mijn carrière als toerende muzikant, die was begonnen op mijn zestiende. Dat wilde ik vieren.

“Ik vroeg me af of het een goed idee was, maar ik besloot mijn gitaar te laten metalliseren. Het viel nog niet mee om iemand te vinden die dat kon. Tot een van de roadmanagers zei dat hij een zaak wist waar ze babyschoentjes van een

>>

Robbie Robertson, Van Morrison en Bob Dylan verdringen zich rond de microfoon tijdens de The Last

>> bronslaag voorzien. Blijkbaar lieten mensen dat doen. Hij wilde wel eens kijken of dat kon. Toen hij ermee terugkwam, was mijn gitaar brons! Ik vond het meteen mooi. Toen ze de gitaar weer in elkaar hadden gezet, klonk hij anders. Anders dan eerst, maar ook anders dan elke andere gitaar die ik kende. Hij was ook zwaarder geworden. Ik vroeg me in het begin af of die andere sound nou beter was of niet, en tijdens de repetities voor de Last Waltz met de band en sommige gastartiesten begon ik eraan te wennen. Hij was scherper gaan klinken, metaliger. Niet verkeerd. De noten sprongen letterlijk uit die gitaar en hadden veel sustain.”

Welke versterker zien we op het beeldmateriaal achter je staan?

“Dat is een Fender Twin. Ik heb ‘m nog steeds. En de gitaar ook. Er zijn altijd wel verzamelaars die ze van me willen kopen, maar ze zijn voor mij van onschatbare waarde. Die gitaar heeft geleefd! Er is bijna geen verschil tussen mijn gitaar en de replica van (*Master Builder*) Todd Krause bij Fender. Mijn zoon Sebastian, een echte gitaargek, heeft hem uitgeprobeerd. Vergeleken met andere Stratocasters en gitaren die hij kent, vond hij deze het best klinken. Echt heel bijzonder, zei hij.”

Je zei al eerder dat het ongebruikelijk is voor een '54 Strat om niet in sunburst te zijn afgewerkt, en die van jou was rood. Was dat mat rood

of meer metalig Candy Apple rood zoals je dat later wel zag?

“Weet je wat? Het leek wel er tussenin. Niet glanzend en niet mat, precies goed.”

Moonburst

In de film zien we je ook met een gemodificeerde sunburst Strat toen je samen met Eric Clapton solo's uitwisselde op *Further On Up The Road*. Die zag er ook interessant uit...

“Dat was zo'n (*tweekleuren*) sunburst Strat zonder rood erin. Volgens mij zijn

dat de beste, alleen bruin en geel. Dat was de inspiratie voor de Robbie signature die Fender heeft gemaakt. Ze noemen dat een Moonburst omdat hij er anders uitziet en klinkt. Ik koos die gitaar omdat er geen vibrato op zit. De brug was gewoon plat (*hard tail*) zodat je niet de hele tijd hoeft te stemmen. Ik denk dat de bronzen Strat ontstond was en dat ik daarom tijdens de show een andere pakte.

“Dat was ook een hele goede gitaar. Ik heb hem cadeau gedaan aan Martin Scorsese voor het filmen van *The Last Waltz*. Hij bewaart hem in een glazen kast in zijn huis in New York.”

De bronzen gitaar heeft een aparte elementconfiguratie. Hoe zit dat precies in elkaar?

“Op de meeste van mijn gitaren heb ik de middelste pickup laten verplaatsen en laten aansluiten op het brugelement om dat vetter te laten klinken. Op sommige gitaren klinkt dat als een humbucker, met een dikkere sound. Met de schakelaar naar voren heb je het halselement, in het midden alle drie, en naar achteren het midden- en het brugelement tegelijk.

“Vroeger speelde ik met een plectrum en twee metalen fingerpicks, en dan zit dat middenelement in de weg. Toen bedacht ik dat ik het probleem kon oplossen door het element te verplaatsen en dan zo dat de brugpickup voller gaat klinken.”

Je hebt het hele optreden lang een hele mooie, licht vervormde sound. Is dat van de versterker of gebruikte je daar pedalen voor?

“Toen ik heel jong was, een jaar of twaalf, dertien, heb ik Buddy Holly

>>

De two-tone sunburst Strat die Robbie tijdens *The Last Waltz* gebruikte, is nu in het bezit van Martin Scorsese, regisseur van de film uit 1978

>> ontmoet. En ik vroeg hem hoe hij aan zijn sound kwam; hij speelde op een Fender Stratocaster over een Fender versterker. Hij vertelde me dat een van de luidsprekers van zijn Twin kapot was, maar dat dat zo goed klonk dat hij het maar zo had gelaten. Hij zei ook dat er in Texas gitaristen waren die hun speaker met een scheermes bewerken om die sound te krijgen.

“Het voelde alsof ik de Heilige Graal had gevonden. Hoe dan ook, ik kreeg een Twin met twee luidsprekers, die na jaren lang gebruik flink versleten waren. Dat is wat je hoort: ze zijn bijna dood. Ik heb die amp in mijn studio en hij klinkt nog precies zo. Als iemand anders denkt dat hij nieuwe speakers nodig heeft, vind ik ze juist op hun best klinken.”

Als Bob het kan...

Was je je tijdens het spelen bewust van het feit dat Scorsese alles filmde?

“Daarvoor hadden we het te druk met spelen, onze eigen songs en die van de gastartiesten. Als je eerst met Muddy Waters speelt en daarna met Joni Mitchell, dan is dat best een uitdaging. De film was wel het laatste waar we aan dachten. We speelden meer dan twintig songs met artiesten waar we nauwelijks mee hadden gerepeteerd. Het feit dat we met al die artiesten hebben gespeeld, van Dr John tot Neil Diamond... Zonder één foutje! Kwestie van focus en concentratie.

The Last Waltz toonde een verscheidenheid aan gastartiesten, waaronder Muddy Waters

We hadden geen tijd om aan de film te denken.”

Welk moment is je het meest bijgebleven?

“Dan toch Van Morrison. Hij was fenomenaal en we speelden zijn song *Caravan* met alles wat we in ons hadden. Eerlijk gezegd is alles me wel bijgebleven. We speelden *Such A Night* met Dr John en dat was lachen. Muddy Waters was zeker een van de hoogtepunten. En Eric Clapton, die tot op de dag van vandaag een goede vriend van me is. Ik geloof niet dat er minpunten waren. Joni was hartstikke cool en Neil Young, oh mijn God, we deden *Helpless*, wat een moment was dat! Hij deed het geweldig.

“Natuurlijk waren Bob Dylan en Ronnie Hawkins er ook, de mannen met wie we zijn begonnen. Met Bob was het altijd een uitdaging: soms wisten we niet eens zeker of de songs die we hadden afgesproken ook de songs waren die we gingen doen. Je moest blijven opletten. Maar we hadden geleerd om daar mee om te gaan.”

The Band begeleidde Dylan tijdens zijn transitie van folk-icoon naar rock 'n' roll-artiest, wat destijds erg gevoelig lag. Wat betekende dat voor je eigen muzikale persoonlijkheid?

“Die tour van 1965 en '66... Ik ken niemand anders in de geschiedenis van de muziek die dat heeft moeten meemaken. Het idee dat we overal in Noord-Amerika, Australië en Europa speelden, en elke avond werden uitgejouwd. Mensen gooiden dingen naar ons, bestormden het podium zelfs. Het viel niet mee. Maar ik dacht: als Bob het kan, kan ik het ook. We wisten tijdens het spelen: wij hebben gelijk en de rest van de wereld niet.

“Ergens halverwege de tour realiseerde ik me dat we middenin een muzikale revolutie zaten. Normaal als je wordt uitgejouwd denk je: we doen iets niet goed. Maar Bob weigerde zich aan te passen en ik kan daar alleen maar bewondering voor hebben.”

Daarna konden jullie alles aan, toch?

“Zo voelden we dat ook. Toen The Band 'Music From Big Pink' uitbracht en ging optreden als The Band, zeiden mensen: wat krijgen we nou? We waren al zes of zeven jaar bij elkaar toen we dat album maakten. We waren er klaar voor.”

Scorsese en Robertson tijdens het 31e Cannes International Film Festival in 1978

>> Fender Custom Shop

Last Waltz Strat

Geschiedenis, kunst en de Stratocaster komen samen in deze feestelijke limited edition-replica van Robbie Robertsons beroemde gitaar. Ook zien we het begin van de modificatiecultus in de jaren zeventig... tekst **Dave Burrluck**

In feite is dit een Strat met alle specificaties van een model uit 1954: body van twee delen essen, hals/toets van één deel esdoorn met een diagonale nerf (rift gezaagd). Uiteraard is de meest opvallende modificatie de kunstmatig verouderde bronzen afwerking. De body is niet in brons gedoopt, maar gemetalliseerd (zoals gebruikt om de eerste schoentjes van je kinderen te

coaten, bijvoorbeeld). Die laag is kunstmatig verouderd om er uit te zien als antiek koper. De bekleding is dun - je kunt duidelijk de nerf van het essenhout onderscheiden, net als de talloze deukjes en buttsjes, allemaal precies zo als op het origineel van Robbie. De bronslaag maakt de gitaar wel zwaarder, 4.09 kg.

De tweede belangrijke modificatie betreft de elementen. Robertson, destijds een Tele-bespeler, vond dat het middenelement van de Strat in de weg zat, dus verplaatste hij dat richting de schuin geplaatste brugpickup. Om het origineel te reproduceren, koos Fender Master Builder Todd Krause een linkshandige (anders klopt de hoogte van de magneetstaafjes niet) singlecoil met de specificaties van midden jaren vijftig voor de verschoven 'middenpositie'. Voor de hals koos hij een singlecoil '54 model (net als het middenelement met een zwarte grondplaat), en een '69 model met grijze grondplaat voor de brugpositie. Alle pickups zijn met de hand gewonden en gedateerd door een van de beste elementwikkelaars van de Custom Shop, Josephine Campos.

Vreemd genoeg vertelt de Fender brochure ons dat de twee achterste elementen parallel gesoldeerd zijn, zoals een gesplitste P-bass pickup, terwijl dat in werkelijkheid in serie is, zowel bij de bas als op deze gitaar. Dat resulteert in

een stevige gelijkstroomweerstand (en output) van ruim 10 kohm. Het is een vroeg voorbeeld van een gitarist die meer power wil uit het brugelement van een Strat: "Ik vond dat het brugelement van Fenders wat warmte te kort kwam", vertelt Robertson, "en met die warmte kwam meer power en dat beviel me wel."

De drie geribbelde knoppen in Tele-stijl voor mastervolume en toon vallen ook op; Robertson prefereert deze boven de kleinere Strat knoppen omdat hij met deze eenvoudiger aanzwellende tonen kan maken. De CTS potmeters kopiëren de (behoorlijk stijve) feel van die op de oorspronkelijke gitaar en zijn allemaal 250 kohm. Beide toonregelaars (een per element) hebben "eind jaren zestig/begin jaren zeventig 'new old stock' (NOS)" 0,047 microfarad condensators.

Feel & sounds

Wat je ook vindt van de modificaties, de hals is echt geweldig. Hij staat in de boeken als een 1954 'V', maar de volle 'U' van veel vroege Strats is gereduceerd tot een lichte V in de laagste posities - iets minder hoekig in de hogere regionen - wat hem een perfect gevormde, stevige hals maakt. Hij is dik, ook: 22,2 mm bij de eerste fret, 25,1 mm bij de twaalfde. Terwijl de toets de correcte vintage radius heeft, voelen (en meten) de 'vintage-stijl' frets wat groter, wat de bespeelbaarheid ten goede komt. Het kunstmatig verouderen is binnen de perken gebleven, met zoals Fender het noemt, "slijtage onder slijtage" van de toets. Dat betekent dat de hals "op een bepaald moment nieuwe lak heeft gekregen en daarna nog eens vele jaren bespeeld is". Voor- en achterkant zijn relatief netjes,

met weinig slijtage, hoewel er wat vuil lijkt te zitten onder de laatste laklaag.

Door de vijf veren zit de vibrato strak tegen de body en kun je alleen maar naar beneden. Dat geeft stabiliteit aan de stemming en maximale overdracht van trillingen van vibrato naar de body.

Maar welk effect heeft de bronzen toplaag? Nou, het is een combinatie van factoren die we horen en het resultaat mag er zijn. De twee brugelementen geven de gitaar een stevige strot die prima op zijn plek is met bijvoorbeeld een overstuurde Marshall in een hair-metalband uit eind jaren zeventig, begin jaren tachtig. Kies een overstuurde Fender amp en je krijgt precies dat beetje rauwe slag/sologeluid van Robertson in de *The Last Waltz* film. De combinatiestand klinkt minder hol dan een Tele; de power is minder en in ruil daarvoor komt de sprankeling terug. Het halselement is helemaal raak: met de minste output klinkt het clean en twangy in de lage frequenties, en rond maar door-dringend in het hoog.

Conclusie

Dit is een waardevol, prachtig in elkaar gezet old school-instrument dat een uitstekende 'rock' Strat of een Strat voor Tele-bespeelers zou zijn als hij binnen de normale productie (met dito prijs) zou vallen. Er worden er maar veertig gemaakt en je krijgt de nodige extra's dus de prijs is geen verrassing; het is een stuk geschiedenis voor de welvarende verzamelaar. Natuurlijk kun je je eigen versie van dit instrument bestellen en dan ben je vast een stuk goedkoper uit. En de elementmodificatie kunnen we op onze eigen Strats toepassen. Bedankt, Robbie! 🎸

1 "Het was de pickupmodificatie die ik zo aantrekkelijk vond op deze gitaar," vertelt Master Builder Todd Krause. "Ik heb er ook een gemaakt met een vijfstandenschakelaar en dat was erg interessant!"

2 Net als de te veel geschuurde kop, is de kopplug opnieuw gespoten om de traanvorm te creëren: "Ik heb de airbrush-artiest van Jackson/Charvel gevraagd om dat voor me te doen, want mij lukte het niet," vertelt Krause

3 De bronslaag maakt de gitaar zwaarder: "Ze wegen iets meer dan vier kilo, vergelijkbaar met een Les Paul. Het is ironisch dat Robbie me vertelde dat hij de bronslaag speciaal voor het concert had laten aanbrengen, terwijl hij de Strat juist had gekocht omdat die zo licht was. Nu speelde hij de langste show van zijn carrière met de zwaarste gitaar die hij had!"

4 "Het plastic is dun, het lijkt één laag maar het zijn er drie," vertelt Krause over de ongewone slagplaat. "Je ziet het wel gebruikt worden voor het afdekplaatje van de halspen, of als binnenste ring van een dubbele binding. Het leek wel een vinyl langspeelplaat met al die kronkelingen van het krimpen van het plastic."

FENDER CUSTOM SHOP LIMITED EDITION ROBBIE ROBERTSON LAST WALTZ STRATOCASTER

PRJIS: XXX (incl. koffer)

LAND VAN HERKOMST: VS
TYPE: asymmetrische massieve elektrische gitaar met twee cutaways

BODY: twee delen premium essen met verouderde brons-gemetalliseerde afwerking

HALS: rift gezaagd esdoorn, '1954 V-profiel', geschroefd

MENSUUR: 648 mm (25,5 inch)

TOPKAM/BREEDTE: been/41,97

TOETS: esdoorn met zwarte stippen, 181-mm (7,25-inch) radius

FRETS: 21, 'Vintage-Style'

HARDWARE: American Vintage Synchronized Tremolo met zes zadels, stemmechanieken in vintagestijl met Fender logo

STRINGSPACING, BRUG: 55,5 mm

ELEKTRONICA: Fender Custom Shop met de hand gewonden '69 Strat (brug), linkshandige 50s Strat ('midden'), '54 Strat (hals), 3-standenschakelaar voor elementkeuze, mastervolume, toon 1 (hals), toon 2 (brug) met knoppen in Tele-stijl

GEWICHT: 4,09 kg.

ACCESSOIRES: Last Waltz 40th brochure en concert-dvd, certificaat van echtheid, draagband

OPTIES: nee

LINKSHANDIGE EXEMPLAREN: nee

AFWERKINGEN: kunstmatig verouderd brons; bijpassend gekleurde en verouderde hals (nitrocelluloselak)

DISTRIBUTIE:

Fender Musical Instruments GmbH, Düsseldorf (D), tel. 0049-211417030

WEBSITE: www.fender.com

>>

>> De wals leren dansen

Het reproduceren van beroemde gitaren tot in het kleinste detail, Fender Custom Shop Master Builder Todd Krause doet niet anders. Hoe moeilijk was het om de Last Waltz Stratocaster na te bouwen? tekst Dave Burrluck

Je kunt wel zeggen dat dit project ruim tien jaar geleden is begonnen. “Ik denk ergens rond 2002, 2003”, denkt Krause. “Ik had een paar geüpdatete versies van Robbie’s ‘Moonburst’ Strat gemaakt, twee of drie, toen hij door zijn verzameling ging en me een heel stel gitaren stuurde voor reparaties en verbeteringen. Dat leidde tot de bronzen Strat, die volgens mij ergens een paar jaar in een museum (*Hard Rock Cafe*) had gehangen; die stuurde hij me om weer in elkaar te zetten.”

Hoe gingen jullie van een reparatie naar een limited edition-model?

“Goede vraag. Volgens mij heeft hij een keer met Eric (*Clapton*) gepraat; ik heb namelijk de reproductie van Blackie gemaakt. Op een bepaald moment had ik (*Robbie’s gitaar*) hier en liet die zien aan een paar managers, en zei dat het een coole gitaar zou zijn om na te maken. Niet dat dat meteen gebeurde, er ging wel wat tijd over heen.”

Fender beweert dat de gitaar in brons gedoopt is. Is dat hetzelfde proces dat wordt gebruikt om bijvoorbeeld het eerste paar schoentjes van je kind voor altijd te kunnen bewaren?

“Ja, correct. Al wordt de gitaar niet in een vat gesmolten brons gedaan! Het echte metalliseren is gedaan door The Bronzery in Escondido (*Californië*). Dat ging de eerste keer al direct goed. In het begin zijn ze zwart (*na het metalliseren worden de body’s zwart gespoten en wordt die laag weer grotendeels verwijderd om het antieke effect te creëren - DB*) en glimmen ze erg. Het duurt even voor ze dat natuurlijke patina krijgen - pas na een jaar of twee zien ze er precies zo uit zoals het moet. Ik heb nog wel wat geëxperimenteerd. Mij leek dat je dat patina ook wel met de hand kon krijgen, maar dat was geen succes. Ik heb er drie of vier verknald! Het proces dat ik gebruikte stopte namelijk niet meer en een van de body’s werd zelfs groen, zoals

Todd Krause van de Fender Custom Shop kreeg Robbie Robertsons Last Waltz-gitaar voor het eerst onder ogen toen hij hem moest repareren

het Vrijheidsbeeld. Daarom liet ik de platerder zijn werk maar doen. Uiteindelijk weet hij het best hoe zoiets werkt.”

Niet alleen het brons, ook de modificatie aan de elementen is uniek voor deze gitaar...

“Ik kan me niet herinneren wie het eerst met het idee voor die modificatie kwam. Je zou verwachten dat als je die twee pickups op een bepaalde manier aansluit en ze in een gitaar monteert die omgeven is met metaal, dat ze dan op een bepaalde manier zouden klinken. Maar dat bleek heel anders dan ik had gedacht. De elementen hebben veel output, als een humbucker, maar ze klinken ook heel helder, als een singlecoil. Als je volle akkoorden speelt met losse snaren, klinkt het helemaal niet modderig. De eerste keer dat ik inplugde dacht ik: wauw!”

Hoe lang duurt het om een gitaar als deze te klonen?

“Ik ben er ongeveer drie maanden mee bezig geweest voor ik de gitaren begon te bouwen. Die slagplaat is uniek. Ik had

ergens een berg oude TRW condensators gevonden met ongeveer dezelfde specificaties; niet identiek, maar wel in de buurt. We hebben lang gezocht naar alle juiste elektronica. En de kop heeft ook een eigen vorm - zo’n overdreven geschuurde kop uit 1954. Volgens mij waren de sjablonen in die tijd niet echt perfect en werd er geschuurd tot het op het oog de juiste vorm leek. Die kop-plug is een mysterie: waarom is die zo gearbrusht? Als alle onderdelen voor elkaar zijn, dan is het bouwen van zo’n gitaar relatief eenvoudig.”

Je hebt talloze reproducties van beroemde gitaren gemaakt. Op een schaal van 1 tot 10, hoe moeilijk was de Last Waltz Strat om na te bouwen?

“Ik zeg een 10! Het kostte me al een jaar om iemand te vinden die de body kon metalliseren.

Je zou denken dat het tegenwoordig via internet een eitje is, maar bij alles wat ik intypte in de zoekmachine kwam ik uit bij zonnestudio’s!”